

Läroarutbildningen
Uppsats 15 hp
SSV71L (Svenska 91-120hp), Svenska IV, moment 3
Vårterminen 2010

”Jag har en känsla av att du är inne i någon sorts kris”

*En undersökning av tonåringens frigörelse i tre
ungdomsromaner*

Handledare
Lennart Leopold

Författare
Carl-Johan Andersson

”Jag har en känsla av att du är inne i någon sorts kris”

En undersökning av tonåringens frigörelse i tre ungdomsromaner

Abstract

I processen att bli vuxen genomgår varje individ den ofta stormiga tonårstiden. Denna komplexa period medför att tonåringen successivt frigör sig från såväl barndom som vuxenliv. Genom att granska hur en sådan frigörelse skildras kan vi lära oss mer om hur tonåringen och dess frigörelse fungerar. Syftet med undersökningen har därför varit att undersöka de tonåriga huvudkaraktärernas frigörelse i ungdomsromanerna *Räddaren i nöden* av J.D. Salinger, *En tid för allting* av Tamara Bach, och *Punkindustriell hårdrockare med attityd* av Louise Halvardsson.

Undersökningens forskningsbakgrund berör framför allt teorier inom utvecklings- och ungdomspsykologin, samt belyser tonårstiden utifrån några kulturella aspekter. Jag har använt närläsning som metod, och analyserat citat och refererat textavsnitt som legat nära undersökningens fokus.

Min undersökning visar att huvudkaraktärerna frigör sig genom att reagera mot det som tillhör vuxenlivet i samhället. Samtidigt önskar de ha tillträde till vissa vuxna världar. Tonåringarnas frigörelse från föräldrar och andra vuxna grundar sig på en allmän kritisk hållning och på synliggörandet av brister hos de vuxna. Undersökningen åskådliggör även att karaktärernas frigörelse fördröjs på grund av olika omständigheter och levnadsvillkor.

Ämnesord: frigörelse, tonåringar, ungdomsromaner

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund	7
1.1 Syfte och problemprecisering.....	8
1.2 Disposition	8
2. Forskningsbakgrund	9
2.1 Ungdom, tonåring och adolescent	9
2.2 Tonåringen i väst	10
2.3 Frigörelse i tonåren.....	11
2.3.1 Definition och avgränsningar	11
2.3.2 Mellan barndom och vuxenliv	11
2.3.3 Frigörelse från föräldrar.....	12
2.3.4 Frigörelse från andra vuxna	13
2.3.5 Frigörelse till vuxenlivet	14
2.4 Tonåringar i svensk ungdomslitteratur.....	15
2.4.1 Ungdomsromanen växer fram i Sverige.....	15
3. Metod, urval och genomförande	17
3.1 Metodbeskrivning	17
3.2 Urval	18
3.3 Presentation av författarna och ungdomsromanerna.....	19
3.4 Genomförande och upplägg	21
4. Resultat, analys och diskussion	22
4.1 Mellan barndom och vuxenliv	22
4.1.1 Resultat, analys och diskussion	22
4.1.2 Sammanfattning	25
4.2 Frigörelse från föräldrar	26
4.2.1 Resultat, analys och diskussion	27
4.2.2 Sammanfattning	30
4.3 Frigörelse från andra vuxna.....	30
4.3.1 Resultat, analys och diskussion	31
4.3.2 Sammanfattning	35
4.4 Frigörelse till vuxenlivet.....	36
4.4.1 Resultat, analys och diskussion	36

4.4.2 Sammanfattning	39
4.5 Metoddiskussion.....	40
4.6 Konsekvenser för lärarrollen	40
5. Sammanfattning	42
Bilaga.....	47

1. Inledning och bakgrund

Ungdomen är oregerlig. Ingen kan ringa in ungdomsscenens rikedom, de ungas förmåga att resa barrikader och dra sig undan, listigt och subversivt, aggressivt och trotsigt, trots all planläggning, rådgivning och exploatering.¹

Ovanstående citat inleder en bok om ungdomskulturer av Fornäs et al. Det belyser vuxenvärldens misslyckade ansträngningar att ha kontroll över och förstå tonåringen och ungdomstiden. I sin strävan efter frigörelse från såväl barndomen som föräldrar och andra vuxna undgår oftast inte tonåringen att i olika grad provocera sin omgivning. Det ska också understrykas att utmanandet inte är någon ny företeelse. Redan på 400-talet f.Kr. skrev den antike läraren Sokrates:

Vår ungdom älskar ingenting annat än lyxen och lättjan. Unga män och kvinnor uppför sig sämre än någonsin tidigare. De föraktar varje auktoritet och hyser ingen respekt för åldern. Vår tids barn har blivit tyranner över oss. De reser sig inte ens om en äldre person träder in i ett rum, de är uppkäftiga mot sina föräldrar och andra, de stör varje hyfsat samtal mellan vettiga människor, de har dåliga matseder och har blivit till sina lärares skräck.²

Sokrates kritiska hållning till "unga män och kvinnor" synliggör en – vad det verkar – tidlös brist på samförstånd och ömsesidig acceptans mellan vuxna och tonåringar. De äldre provoceras av hur de yngres längtan efter oberoende och självständighet tar sig uttryck, och enligt Goldinger reagerar då ofta de vuxna genom att ta strid mot tonåringen.³

Tonårstiden är för många en omvälvande period i livet eftersom den enskilde individen genomgår stora förändringar, både fysiskt, psykologiskt och socialt.⁴ För att försöka förstå den här perioden bättre har ungdomspsykologin som uppdrag att studera hur den psykologiska mognaden och utvecklingen tar sig uttryck under tonårstiden. Forskning inom ungdomspsykologi innehåller också flertalet aspekter av den komplexa tonårstiden. I Erling & Hwangs *Ungdomspsykologi* berörs t.ex. sociala relationer, kommunikation, etnicitet, identitet, kropp, sexualitet, ätstörningar, alkohol, tobak, narkotika, antisocialt beteende och utvecklingsstörning.⁵ Något som tangerar flera av ovanstående aspekter är den process som innebär att tonåringen utvecklar en egen identitet och frigör sig från vuxenvärlden för att senare frigöra sig till ett liv

---

¹ Johan Fornäs & Ulf Lindberg & Ove Sernhede (red.), *Ungdomskultur: Identitet/motstånd*, Stockholm: Symposion Bokförlag, 1994, s. 7.

² Barbro Goldinger, *Tonårstiden*, Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1986, s. 14.

³ *ibid*, s. 14.

⁴ Philip Hwang & Björn Nilsson, *Utvecklingspsykologi*, Stockholm: Natur och kultur, 2003, s. 225.

⁵ Ann Erling & Philip Hwang, *Ungdomspsykologi*, Stockholm: Natur och kultur, 2001.

som vuxen. Detta är något som vuxna – inte minst lärare – i alla tider har behövt förstå ännu bättre: Tonåringen tillbringar nämligen en stor del av sin tid i skolmiljön och därför är det av vikt att även skolans personal har insikt i hur en sådan frigörelse kan gestalta sig för att kunna bemöta den här fasen på ett riktigt och konstruktivt sätt.

Många ungdomsboksförfattare har genom åren på olika sätt försökt skildra den här viktiga perioden i en tonårings liv. Eftersom böcker i den kategorin vänder sig till just den aktuella åldersgruppen vore det av intresse att titta närmare på *hur* frigörelsen gestaltas i några av dem: dels för att ge de vuxna en ökad förståelse med hjälp av olika exempel, dels undersöka vilken bild av frigörelsen som ungdomarna själva möter i sin läsning. Ett sådant resonemang ledde så småningom fram till föremålen för analys i den här uppsatsen: tre ungdomsromaner på ovanstående tema: klassikern *Räddaren i nöden* av J.D. Salinger⁶, *En tid för allting* av Tamara Bach⁷, och *Punkindustriell hårdrockare med attityd* av Louise Halvardsson⁸.

1.1 Syfte och problemprecisering

Syftet med undersökningen är att belysa hur tonåringars frigörelse skildras i ungdomsromaner. För ändamålet har alltså ovanstående böcker valts ut. Uppsatsen har ett jämförande moment men det är inte huvudmålet, utan undersökningens fokus preciseras istället enligt följande frågeställningar:

- På vilket sätt skildras gränslandet mellan barndom och vuxenliv för huvudkaraktärerna?
- Hur gestaltas huvudkaraktärernas frigörelse från föräldrar och andra vuxna samt frigörelsen till ett liv som vuxen?

1.2 Disposition

I nästa kapitel redovisas litteratur om tonåringen och dennes frigörelse, samt en sammanfattande beskrivning av ungdomsromanens innehåll över tid i Sverige. Det tredje kapitlet redogör för uppsatsens metodbeskrivning, urval, genomförande och

---

⁶ J.D. Salinger, *Räddaren i nöden*, Stockholm: Bonniers, 1987.

⁷ Tamara Bach, *En tid för allting*, Stockholm: Berghs Förlag, 2006.

⁸ Louise Halvardsson, *Punkindustriell hårdrockare med attityd*, Västerås: Författarhuset, 2007.

upplägg. Därefter följer i kapitel fyra en presentation av resultaten från litteraturstudien, med en analys och diskussion av densamma. Slutligen sammanfattas uppsatsen i det sista kapitlet med en redogörelse av litteratur, problemformulering, metod, material och resultat.

2. Forskningsbakgrund

I detta kapitel struktureras några av de psykologiska och kulturella aspekter ur vilka tonåringens frigörelse kan betraktas. Vidare följer en kort redogörelse för ungdomsromanens utveckling i Sverige, samt vad som varit vanliga teman inom svensk barn- och ungdomslitteratur efter ungdomsromanens genombrott.

2.1 Ungdom, tonåring och adolescent

Den refererade litteraturen använder sig av såväl "tonåring"⁹, som "ungdom"¹⁰ och "adolescent" (eng.)¹¹ i sin terminologi för att beskriva tiden mellan barndom och vuxenliv. Det minst använda begreppet "adolescent" placeras i den här uppsatsen under begreppen "tonåring" eller "ungdom" – enligt *Utvecklingspsykologi* en person i en ålder av 13-19 år.¹² Ett sådant brett åldersintervall innebär att tonåringarna kan vara väldigt olika långt i sin utveckling, men om ungdomsåren istället betraktas som uppbyggd av olika faser som samtliga tonåringar går igenom, blir det enklare att dela in ungdomar i en egen grupp. Härefter kommer alltså "tonåringar" eller "ungdomar" användas genomgående, även då litteraturen några få gånger nyttjar begreppet "adolescent". "Tonåring" innebär även att det kan röra sig om såväl flickor som pojkar, något som blir extra tydligt i analysen av ungdomsromanerna där huvudkaraktärerna är av olika kön.

---

⁹ Björn Wrangsjö, *Tampas med tonåringar*, Stockholm: Natur och kultur, 2004, s. 56ff.

¹⁰ Thomas Ziehe, *Kulturanalyser: Ungdom, utbildning, modernitet*, Stockholm: Symposion Bokförlag, 1989.

¹¹ Gerald R. Adams & Michael D. Berzonsky (red.), *Blackwell Handbook of Adolescence*, Malden, USA: Blackwell Publishing Ltd, 2006.

¹² Erling & Hwang (red.), s. 12.

2.2 Tonåringen i väst

Eftersom en av uppsatsens avsikter är att kunna belysa tonåringens frigörelse som en global företeelse skulle en allmängiltig beskrivning av denna underlättas. De tre ungdomsromanerna utspelar sig emellertid samtliga i västvärlden och även den teoretiska bakgrunden tar sitt avstamp i forskning från den delen av världen. I *The Adolescent Experience* granskas t.ex. livsvillkoren för tonåringar i såväl USA som tolv europeiska länder.¹³ Tidigare har också studier av tonårstiden dominerats av nordamerikansk forskning, och därmed även forskning till stor del enbart på ungdomar från USA och Kanada. Den europeiska forskningen kring tonåringen har dock växt markant på senare år och särskilt har möjligheter att göra jämförelser över nationsgränserna ökat efter att Östeuropas gränser öppnades. Forskarna menar också att tonåringens utveckling bäst förstås genom att studera varje enskilt lands kulturella, sociala, historiska och politiska kontext. *The Adolescent Experience* är därmed ett försök att förstå unga människor i just *deras* kontext.¹⁴ I motsats till ett sådant syfte är den här uppsatsens fokus *inte* hur det omgivande samhället påverkar och skildras i ungdomsromanerna. Istället fokuseras tonåringens frigörelse i relation till de vuxna med utgångspunkt i nedanstående kartläggning av olika aspekter inom ungdomspsykologin.

Tonårstiden är en period i livet som på många sätt präglar det kommande livet som vuxen. Enligt identitetsforskaren Erik Homburger Erikson innebär processen att bli vuxen för många en oundviklig identitetskris. Den tiden i livet kräver också att individen till slut hittar sin egen identitet, något som blir mycket viktig för hennes framtid.¹⁵

Historiskt sett har de vetenskapliga och de allmänna uppfattningarna om tonåringen gått isär. Ett sådant åtskiljande har enligt Adams & Berzonsky troligen sin upprinnelse från människors personliga upplevelser av tonårstiden och egna möten med tonåringar.¹⁶ Förstahandsinformationen från den enskilde anses därför vara mer övertygande än vetenskapliga data. Därutöver tenderar missuppfattningar om

---

¹³ Françoise D. Alsaker & August Flammer (red.), *The Adolescent Experience. European and American Adolescents in the 1990s*, Mahwah, USA: Lawrence Erlbaum Associates, 1999.

¹⁴ *ibid*, s. vii.

¹⁵ Erik Homburger Erikson, *Ungdomens identitetskriser*, Stockholm: Natur och kultur, 1968, s. 79.

¹⁶ Gerald R. Adams & Michael D. Berzonsky (red.), s. xxif.

tonåringar ofta ha sitt ursprung i hur de skildras i massmedia. Det som egentligen är normativt får stå tillbaka för det som anses vara sensationellt och ha nyhetsvärde. Adams & Berzonsky menar också att mediala förklaringar till tonåringars beteenden och problem har en benägenhet att förenklas, trots att komplexiteten i själva verket kräver mer utrymme än vad medierna kan erbjuda.

2.3 Frigörelse i tonåren

Under den här rubriken definieras frigörelse som begrepp, för att sedan belysas ur några olika perspektiv utifrån tonåringens liv: mellan barndom och vuxenliv; frigörelse från föräldrar; frigörelse från andra vuxna; frigörelse till vuxenlivet. Nedanstående figur får illustrera hur en sådan frigörelseprocess kan komma att se ut.

2.3.1 Definition och avgränsningar

Frigörelse definieras enligt Nationalencyklopedin som "upphävande av påtvingad samhörighet, vanligen av ett tillstånd av underkastelse."¹⁷ Antagandet som följer är att barnets bundenhet till föräldrar och till den övriga vuxenvärlden successivt minskar under tonåren och att tonåringen ifråga gradvis genomgår en frigörelse, åtminstone delvis. Utifrån ovanstående definition fördjupas resonemanget kring frigörelse genom att knyta an till forskning kring ungdomar och ungdomskulturer.

2.3.2 Mellan barndom och vuxenliv

Erikson menar att ungdomstiden nästintill har blivit ett levnadssätt mellan barndomen och vuxenlivet. Tonåringen behöver rimligt med tid på sig för att föra över de beståndsdelar som tillhörde barndomens identitet och applicera dessa på vuxenvärlden. Inte sällan blir dessa komponenter del av problem när de möter de ökande kraven som blivande vuxna i samhället.¹⁸

Osäkerheten på sin identitet kan föra tonåringar i två riktningar, enligt Goldinger. Den första innebär konformitet – att de följer alla andra, den andra att de urskiljer sig från mängden genom att anta ett annorlunda utseende och/eller beteende.¹⁹ Medan

---

¹⁷ Sökord: "frigörelse". Nationalencyklopedin [www]. Hämtat från <<http://www.ne.se/sve/frigorelse>> 3 maj 2010

¹⁸ Erikson, s. 110f.

¹⁹ Goldinger, s. 104f.

vuxna ser på den experimenterande tonåringen med skepsis, frågar sig Goldinger om inte tonåringen själv kan betrakta sig med stolthet då de nu på ett påtagligt sätt skiljer sig från det barn de än gång varit.

Erling & Hwang menar att en av ungdomskulturens avsikter är att framhäva att de varken är barn *eller* vuxna. Samhällets vuxna del anses inte vara något som ska efterliknas. Tillhörighet till ungdomskulturen kan då gestaltas genom t.ex. förhållningssätt, kläd- och musikstil och iögonfallande frisyrier.²⁰

2.3.3 Frigörelse från föräldrar

Att frigöra sig från sina föräldrar är något normalt och helt naturligt för varje tonåring, även om det av båda parter kan upplevas som en smärtsam process. Tonåringen sänder under den här perioden dessutom ut dubbla signaler, eftersom de dels tävlar med andra om vem som har "de mest hopplösa föräldrarna"²¹, dels sörjer över att det som var lustfyllt med barndomen nu är över. Kritiken mot de egna föräldrarna är likväl nödvändig i processen att göra upp med barnsligheten inom sig.²²

Erikson skriver att tonåringar *vill* att föräldrarna ska chockeras över deras utseende och handlingar, och att detta företrädesvis inte ska utgå från föräldrarnas normer och egna beteenden. Paradoxalt nog strävar detta uppror visserligen efter frigörelse, men på samma gång söker tonåringen därigenom bekräftelse från likasinnade jämnåriga.²³

Erwin menar att det också kan handla om en frigörelse ifråga om spenderandet av tid. Under tonårstiden förändras balansen alltmer till att innebära att den övervägande delen av tiden tillbringas med vänner, istället för föräldrarna. Ju längre tonårstiden går, desto mer tar vännerna över föräldrarnas tidigare roll av tonåringens stora källa till närhet och socialt stöd. Föräldrars inblandning kan då komma att handla om synpunkter på att hålla tider eller beteende; något som kan vara en vanlig källa till konflikt inom familjen. Erwin tillägger dock att många tonåringar ser sina

---

²⁰ Erling & Hwang (red.), s. 38.

²¹ Harriet Bjerrum Nielsen & Monica Rudberg, *Historien om pojkar och flickor. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*, Lund: Studentlitteratur, 1991, s. 246.

²² *ibid*, s. 246f.

²³ Erikson, s. 24.

föräldrar som ett stort stöd under den här tiden, och långt ifrån alla frigör sig på ett särskilt omstörtande sätt.²⁴

För att uppfatta och ta till sig värderingar och beteenden som fungerar i samhället behöver tonåringen hitta vägar för att tillgodogöra sig dessa. Rich Harris anser att det är påverkan från tonåringens jämnåriga som leder en sådan utveckling – tvärtemot tidigare teorier om att det skulle vara tonåringens föräldrar.²⁵ Visserligen har föräldrarna socialiserat barnet till ett lämpligt beteende, men detta gäller endast i familjens hemmiljö. Rich Harris, som även uppmärksammats i svensk media²⁶, har betonat gener och framför allt miljö som viktiga faktorer för individens utveckling, men gör åtskillnad på miljö och föräldrapåverkan. Istället är det i umgänget med jämnåriga och i en sådan miljö som mallen för relationer och beteenden skapas.

En enkätundersökning från BRIS bland 14-17-åringar bekräftar också bilden av att kompisar är klart viktigare än föräldrar i den här åldern för att tonåringen ska må bra.²⁷ Mer än var fjärde tonåring, 27 % – samma antal för pojkar respektive flickor – angav kompisar som mest betydelsefulla ur det perspektivet. Föräldrarna stod totalt sett för 17 %, där 17 % av flickorna och 16 % av pojkarna betraktade föräldrarna som viktigast.

2.3.4 Frigörelse från andra vuxna

Darling et al. efterlyser fler studier kring alla de vuxna som finns i tonåringars liv, men som inte ingår i familjen.²⁸ Tonåringen kommer inte i samma uträkning som förr i kontakt med andra vuxna, bl.a. beroende på att de studerar längre och därför tillbringar mer tid med jämnåriga. De tonåringar som redan finns på arbetsmarknaden arbetar också ofta tillsammans med jämnåriga. Fritiden ägnas inte i större utsträckning åt umgänge med föräldrarna, och därmed inte heller åt föräldrarnas vänner som annars skulle kunna ingå bland de andra vuxna i tonåringens liv.

---

²⁴ Phil Erwin, *Friendship in Childhood and Adolescence*, London: Routledge, 1998, s. 72f.

²⁵ Erling & Hwang (red.), s. 22f.

²⁶ Malin Nordgren, *Föräldrars inflytande överdrivs* [www]. Hämtat från <<http://www.dn.se/insidan/foraldrars-inflytande-overdrivs-1.240671>> 3 maj 2010.

²⁷ *Enkätundersökning i samarbete med MSN*, 2007. BRIS [www]. Hämtat från <<http://www.bris.se/upload/Articles/Webbenk.pdf>> 3 maj 2010.

²⁸ Nancy Darling & Stephen F. Hamilton & Katherine Hames Shaver, "Relationships Outside the Family: Unrelated Adults" i Gerald R. Adams & Michael D. Berzonsky (red.), *Blackwell Handbook of Adolescence*, Malden, USA:Blackwell Publishing Ltd, 2006, s. 349ff.

Vidare lyfter Darling et al. fram att en del vuxna har en roll *mellan* vänner och föräldrar. Visserligen representerar de vuxenvärldens normer, men har ofta inte möjligheten att straffa dåligt uppförande, och kan därmed låta tonåringar mer fritt diskutera deras egna trosföreställningar och vägran att anpassa sig.²⁹

Thomas Ziehe menar att det som tidigare ansetts vara områden förbehållna vuxenvärlden, som till exempel sexualiteten, nu kommit närmare tonåringens verklighet. Det medför en tilltagen insyn i och förståelse för aspekter av vuxenlivet som de nu kan avslöja och kritisera. Tonåringen får syn på den vuxnes tillkortakommanden, utvecklar en förmåga att tolka denne, och kan därmed utmana deras argument i olika frågor.³⁰

Ifråga om beteende så menar Erikson att det för tonåringen är viktigare att accepteras av jämnåriga, jämfört med att dess beteende skulle fördömas av någon vuxen.³¹ Att agera efter det som är rätt i den vuxnes ögon är med andra ord inte det som tonåringen i första hand eftersträvar.

2.3.5 Frigörelse till vuxenlivet

Efter att tonåringen har gjort sig fri från det som tillhört barndomen i sin strävan att bli självständig och hitta sin egen identitet följer nästa steg i utvecklingen: att frigöra sig från ungdomen till vuxenlivet. Paradoxen innebär att tonåringen inledningsvis frigör sig *från* de vuxna för att så småningom frigöra sig *till* vuxenlivet.

I den här processen att bli vuxen genomgår tonåringen en mängd förändringar och flertalet beslut ska fattas på vägen. Wrangsjö menar att det är viktigt att tonåringen både tillåts och tillåter sig själv att pröva olika situationer och roller och inte klandras för mycket när det blir fel. Denne är inne i ett utvecklingsskede och är inte en "färdig" vuxen ännu. Naturligtvis ska en vuxen markera om tonåringen gör övertramp, men viss försiktighet krävs för att hjälpa till att skapa en positiv identitet hos tonåringen.³²

---

²⁹ *ibid*, s. 356.

³⁰ Thomas Ziehe, *Ny ungdom. Om ovanliga läroprocesser*, Stockholm: Norstedts Förlag, 1986, s. 39f.

³¹ Erikson, s. 110f.

³² Wrangsjö, s. 56ff.

Det finns en del förutsättningar som måste uppfyllas beträffande tonåringens formande av en vuxen identitet. Bland annat behöver tonåringen skapa egna inre bilder som markerar ett närmande till den vuxne med avsikten att bli allt mer jämlik denne. En annan förutsättning som Frisé & Hwang poängterar rör aktiviteter; dessa bör både vara annorlunda mot barndomens förehavanden, samt vid utövandet generera en självkänsla hos tonåringen för att stödja konstruerandet av en framtida vuxen identitet.³³

Heith menar att frigörelsen till livet som vuxen dock kan fördröjas av omständigheter som arbetslöshet och allt längre studietider, vilket medför ett fortsatt behov av ekonomiskt stöd från föräldrarna.³⁴ Ett annat problem kan uppstå när samhällsförändringarna går i sådan takt att de vuxna inte längre hinner med att vara insatta i ungdomars verklighet och inrätta sin fostran efter denna. Enligt Hwang & Nilsson kan då inte tonåringen heller erbjudas de förhållningssätt eller räckas de normer för uppfostran som hjälper dem att hantera det kommande vuxenlivets krav i just den kulturen.³⁵

2.4 Tonåringar i svensk ungdomslitteratur

Ungdomsromanerna som analyseras i den här uppsatsen har sina ursprung i olika länder. För att kort föra in läsaren i den aktuella genren följer nedan en kort, historisk redogörelse för ungdomsromanens genombrott med utvecklingen i Sverige som exempel. Därefter följer ett mindre stycke om hur möten mellan tonåringar och vuxna tidigare har skildrats och idag skildras inom ungdomslitteraturen.

2.4.1 Ungdomsromanen växer fram i Sverige

Ungdomsromanen definieras av litteraturvetaren Ulla Lundqvist i jämförelse med barnboken som "den lite mer omfattande och komplicerade berättelse som vänder sig till läsare av båda könen från ungefär trettonårsåldern"³⁶. Lundqvist ger även exempel på föregångare till den svenska ungdomsromanen som *Tom Sawyers Äventyr* av Mark Twain, *Unga kvinnor* av Louisa May Alcott samt *Anne på Grönkulla*

---

³³ Ann Frisé & Philip Hwang (red.) *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur, 2006, s. 135.

³⁴ Anne Heith, *Texter – medier – kontexter. Introduktion till textanalys I svenskundervisningen på grundskolan och i gymnasiet*, Lund: Studentlitteratur, 2006, s. 91f.

³⁵ Hwang & Nilsson, s. 41.

³⁶ Ulla Lundqvist, *Läsa, tolka, förstå*, Stockholm: Almqvist & Wiksell, 1995, s. 122.

av Lucy Maud Montgomery. Dessa verk anses vara typiska fall av pojk- respektive flickböcker som bildade förlagor till det som senare blev ungdomsromanen. I Sverige brukar Harry Kullmans *Den svarta fläcken*, utgiven 1945, betecknas som den första svenska ungdomsromanen.³⁷

Från USA kom till Sverige på 1950-talet en speciell tonårskultur med en kraftigt ökad kommersialisering som följd där framför allt tonåringen överöstes med erbjudanden om kläder, saker som man skulle ha och andra möjligheter, på samma gång som deras ekonomiska förutsättningar i större utsträckning än tidigare var beroende av vuxengenerationen. Parallellt medförde skolreformer att allt fler ungdomar fick del av högre utbildning än tidigare och att "en skola för alla" introducerades. Dessa stora förändringar för barns och ungdomars livsvillkor, menar Lundqvist, har påverkat utvecklingen av såväl barn- som ungdomslitteraturen. Ungdomsromanen kom att behandla tonåringens situation ur en ny aspekt, nämligen den solidariska och jämlika, inte den tidigare moraliserande och dömande.³⁸ En viktig händelse för ungdomsromanens genombrott blev 1953 års översättning av J.D. Salingers *Räddaren i nöden*. Romanen blev en föregångare till kommande svenska ungdomsromaner och Lundqvist menar till och med att huvudkaraktären Holden Caulfield "vandrar omkring i alla de moderna ungdomsromaner som beskriver pubertetens identitetskris med allt vad den innebär av hormonstormar och föräldrakonflikter".³⁹

Under 1960-talet i Sverige växer den moderna ungdomsromanen fram där pojkar och flickor integreras, med tydliga spår från den tidigare utgivna flick- respektive pojkboken. Det är emellertid framför allt de yngre tonåringarnas psykologi som vid den här tiden fokuseras av författarna. Eftersom en sådan skildring var vanligare i gestaltningar av flickor än av pojkar, är det i huvudsak element från flickboken som sedan syns i ungdomsromanerna på 1960-talet.⁴⁰

Naturligtvis har ungdomsromanens utveckling fortsatt även efter 1960-talet, och Jan Hansson har exempelvis studerat och jämfört mötet mellan ungdomar och vuxna i

---

³⁷ *ibid*, s. 122ff.

³⁸ *ibid*, s. 130f

³⁹ *ibid*, s. 132.

⁴⁰ *ibid*, s. 123

ungdomslitteraturen 1978-2007.⁴¹ Han menar att nutida ungdomslitteratur har många likheter med 1970-talets, men också att det finns en del skillnader. Den fiktiva ungdomens relationer till vuxna liknar visserligen de som fanns tidigare, men det finns avsevärt mycket mer kärlek, tolerans och överseende i de relationerna idag. Ungdomar får i dagens skildringar även ta ett ökat vuxenansvar, samtidigt som de får ta ansvar för sina egna föräldrar på olika sätt. Ett vanligt tema är också att barn och ungdomar lever i avsaknad av sina föräldrar, som antingen är döda eller dysfunktionella på något sätt.⁴² De vuxna är även ofta frånvarande i dagens barn- och ungdomslitteratur trots att de är viktiga för barnen och ungdomarna, men de vuxna inser inte detta själva, menar Hansson.

3. Metod, urval och genomförande

I det här kapitlet redovisas tillämpad metod, och ett förtydligande görs kring valet av ungdomsromaner. Sedan följer en presentation av de tre romaner och dess författare, och till sist lämnas en beskrivning av undersökningens genomförande och upplägg.

3.1 Metodbeskrivning

Ur litteraturteorin *nykritiken* hämtas metoden för analysen av ungdomsromanerna. Det är en teori som studerar den litterära texten, och har inte för avsikt att ta hänsyn till författarens intentioner med densamma.⁴³ Nykritiken fokuserar inte enskildheter i texten, utan istället det som bidrar till textens helhet.⁴⁴ Metoden som här kommer att användas till litteraturanalysen, *närläsning*, syftar därför till att redogöra för ett helhetsintryck som textens olika detaljer bidrar till. Syftet är att fokusera texten i sig och bortse från biografiska inslag i tolkningen av densamma. Lundqvist lyfter fram

---

⁴¹ Jan Hansson, "Kan man fortfarande lika gärna koka soppa på de vuxna? Om mötet mellan vuxna och ungdomar i ungdomslitteraturen" i Svenskläraryringsens årsskrift 2008, *Ungdomskulturer – äger eller suger? Möjliga möten inom svenskämnet*, Stockholm: Natur och kultur, 2008.

⁴² *ibid*, s. 72.

⁴³ Heith, s. 160f.

⁴⁴ Paul Tenggart, *Litteraturteori*, Malmö: Gleerups, 2008, s. 26ff.

närläsningens förmåga att åskådliggöra hur en mening eller ett ord är valt och påverkar läsarens förståelse, upplevelse och tolkning av texten.⁴⁵

Jag kommer genom analysen studera den genomgående förekomsten av frigörelse i de tre ungdomsromanerna. Forskningskapitlet kommer att utgöra en mall för vad i böckerna som jag tittar närmare på. Sekundärlitteraturen kommer med andra ord relateras till primärlitteraturen och vice versa. Närläsning innebär i det här fallet att valda textavsnitt i böckerna som kan kopplas till tonåringens frigörelse studeras och analyseras.

3.2 Urval

Ungdomsromanerna valdes utifrån temat kring tonåringens frigörelse. J.D. Salingers berömda *Räddaren i nöden* kände jag till sedan tidigare, medan *Punkindustriell hårdrockare med attityd* och *En tid för allting* var förslag från en bibliotekarie knuten till Fråga biblioteket, en webbtjänst där närmare 100-talet bibliotek från hela Sverige ingår.⁴⁶ Följderna av att rådfråga bibliotekarier om boktips är tudelade; visserligen drar jag nytta av deras alldeles särskilda kompetens på området, men urvalet styrs i och med det av en subjektiv åsikt kring vilka ungdomsromaner som berör frigörelse, och därmed diskvalificeras ett antal böcker utanför bibliotekariens tycke och smak. En annan sak att förhålla sig till är böckernas varierande omfång. *Räddaren i nöden* innehåller 201 sidor, *Punkindustriell hårdrockare med attityd* 294 sidor, och *En tid för allting* 139 sidor med glesare textmassa, och dessa skillnader i omfång innebär naturligtvis att den sistnämnda boken proportionerligt sett innehåller betydligt färre citat att välja bland; något som även blir tydligt i nästa kapitel. På samma gång innehåller analysen flest citat från *Punkindustriell hårdrockare med attityd* som har flest sidor till sitt förfogande när det gäller att skildra en tonårings frigörelse.

Jag har valt att inte ta del av den sekundärlitteratur som finns kring *Räddaren i nöden*, eftersom de andra böckerna är så pass nya och mindre kända att de rimligen inte har använts i samma utsträckning för analys och kartläggning. På det sättet blir villkoren för analys mer likvärdiga än om fördjupade kunskaper funnits om endast en av romanerna.

---

⁴⁵ Lundqvist, s. 16.

⁴⁶ Se Bilaga.

En intressant aspekt av urvalet är också att de tre romanernas författare härstammar från tre olika länder: USA, Sverige och Tyskland. Detta var ingen ursprunglig tanke, men fördjupar insikten i den världsomspännande förekomsten av tonåringens frigörelse.

3.3 Presentation av författarna och ungdomsromanerna

Med avsikten att förmedla en bakgrund till vad som är uppsatsens fokus följer redan här en kort presentation av författarna samt handlingsreferat till de tre valda ungdomsromanerna.

J.D. Salinger (1919-2010) var en amerikansk författare som blev världsberömd för sin med tiden kultförklarade ungdomsroman *Räddaren i nöden*. Boken är det enda verk av Salinger som nått någon större berömmelse och säljs fortfarande i en kvarts miljons exemplar varje år i USA.⁴⁷ *Räddaren i nöden* är en jag-berättelse som utspelar sig under några dygn i New York runt 1950. Det är huvudkaraktären, Holden, som berättar ur sitt perspektiv, såväl genom dialoger han för med andra karaktärer, som de inre monologer som han för genom boken. Han överdriver uppenbarligen flera gånger i sitt resonemang, och kan därmed inte anses vara helt pålitlig som berättare.

Den 16-årige Holden Caulfield har precis blivit relegerad från en skola ytterligare en gång. Av fruktan för sina föräldrars reaktion på detta väntar han några dagar med att bege sig hem, och driver under tiden runt i den amerikanska storstaden i jakt på upplevelser och erfarenheter. Holden är irriterad på mycket och många, och det är få människor – framför allt vuxna – som han har en positiv attityd mot. I New York försöker han roa sig med aktiviteter och manér tillhörande vuxenvärlden, men han upptäcker att det är en värld som inte är så tilltalande som han trott. Holden planerar att flytta långt iväg där ingen vet vem han är, men hans äventyr i New York slutar med att han återvänder till familjen efter att hans lillasyster Phoebe fått honom att tänka om.

---

⁴⁷ TT/DN.se, *J.D. Salinger avliden* [www]. Hämtat från <<http://www.dn.se/kultur-noje/nyheter/j-d-salinger-avliden-1.1035414>> 17 maj 2010.

Louise Halvardsson (1982-) kommer från Nässjö i Småland och *Punkindustriell hårdrockare med attityd* är hennes debutroman. Den vann Författarförbundets *Slangbellan* för årets bästa barn- och ungdomsdebutant 2007⁴⁸, och varvar en kronologisk skildring med brev och reflektioner från uppväxten. Handlingen berättas i första person av huvudkaraktären Amanda.

Punkindustriell hårdrockare med attityd handlar om Amanda, en tjej som läsaren får följa under hennes gymnasietid i Nässjö. Handlingen sträcker sig över närmare tre år och berör bland annat Amandas möten med alkohol, sex, musik, förälskelse, mode, stil och skolgång, men också med en vuxenvärld som både förstår och inte förstår. Genomgående i boken gör Amanda tillbakablickar till uppväxten som vittnar om mobbning och utanförskap som hon då fick uppleva. Hon skriver också reflekterande brev till vännen och förebilden, Kim, som är i 20-årsåldern när Amanda börjar gymnasiet.

Amanda bor hemma hos sina föräldrar och revolterar på sitt eget sätt mot de vuxna. Hjälpen med frigörelsen får hon bland annat via umgänget med Kim, som utmanar Amandas tänkande på många områden och lär henne mycket om livet. Kim är provocerande för de vuxna, och Amandas föräldrar varnar inledningsvis för det inflytande Kim har på Amanda. Under gymnasietiden frigör sig Amanda gradvis från sina föräldrar och gör olika erfarenheter som formar henne på väg in i vuxenlivet.

Tamara Bach (1976-) är en tysk författarinna bosatt i Berlin och tre av hennes böcker har givits ut i Sverige, samtliga på Berghs Förlag.⁴⁹ *En tid för allting* nominerades 2005 till *Deutschen Jugendliteraturpreis*⁵⁰, och är skriven som ett filmmanus. Bokens handling och dialog har två olika berättarröster som turas om: dels Rike i första person, respektive en tredjepersonsberättare när Rikes brors förehavanden skildras.

Romanen skildrar några ungdomars första veckor efter studenten innan det väntande vuxenlivet tar vid. Med avsikten att direkt efter terminsslutet tillbringa några veckor

---

⁴⁸ Louise Halvardsson, *Böcker* [www]. Hämtat från <<http://louisehalvardsson.com>> 17 maj 2010.

⁴⁹ Berghs Förlag, *Tamara Bach* [www]. Hämtat från <<http://www.berghsförlag.se/index.php?p=up&id=Tamara@Bach>> 17 maj 2010.

⁵⁰ Arbeitskreis für Jugendliteratur e.V. [www]. Hämtat från <http://www.djlp.jugendliteratur.org/archiv_datenbanksuche-26.html> 17 maj 2010.

tillsammans lånar de (utan att fråga) en minibuss av huvudkaraktären Rikes något äldre bror, Kurti, och beger sig ut på en resa mot en musikfestival. Med på resan är förutom Rike även hennes bästa vän Sissi och dennes pojkvän, Lex, samt Noah, en gemensam vän till de övriga tre som Rike tidigare haft en flirt med. Samtidigt som de fyra färdas genom landskapet och då och då stannar till och träffar bekanta, beger sig Kurti ut på jakt efter dem och sin minibuss.

Rike har länge längtat efter att sluta skolan så förväntningarna på att livet nu ska ta fart i och med den här resan är riktigt stora. Glädjen över resan grusas dock genom att Sissi och Lex splittras och lämnar dem under resans gång. Samtidigt resulterar Rikes obesvarade kärlek till Noah i en butter attityd mot honom, och leder så småningom till ett beslut att lämna honom kvar på ett av resmålen och resa vidare medan han sover. Kurti har även han en händelserik resa där han liftar sig fram till ändhållplatsen, musikfestivalen, där han till slut hittar Rike. Såväl Rike som Kurti genomgår stora förändringar tack vare de erfarenheter de gör på resande fot.

3.4 Genomförande och upplägg

Romanerna lästes två gånger vardera. Den första läsningen skedde i huvudsak för att bilda sig en uppfattning om bokens handling, medan huvudkaraktärens frigörelse inte dokumenterades eller iakttogs i särskilt stor utsträckning. Vid en andra läsning fokuserades olika avsnitt och närlästes för att registrera förekomsten av texter med anknytning till det eftersökta temat. Anteckningar fördes samtidigt, vilka fick utgöra ramen för den påföljande analysen.

I det fortsatta resultat- och analysarbetet kommer ungdomsromanernas titlar att för enkelhetens skull förkortas enligt följande: *Räddaren i nöden (RIN)*, *Punkindustriell hårdrockare med attityd (PHMA)* och *En tid för allting (ETFA)*. I de fall där romanerna citeras eller då läsaren förhoppningsvis kan dra fördel av att studera refererade stycken närmare, kommer sidhänvisningen att följa direkt efter i en parentes.

4. Resultat, analys och diskussion

I följande kapitel har jag valt att redovisa såväl resultat, analys som diskussion under en gemensam rubrik. Avsikten är att på så vis underlätta möjligheten att följa med i resonemang och kopplingar mellan resultat och analys, samt undvika upprepningar i texten. Jag väljer också här att repetera undersökningens frågeställningar för de läsare vars minne de inte finner tillförlitligt, eller de som helt enkelt vill slippa bläddra eller scrolla tillbaka i dokumentet. Alltså:

- På vilket sätt skildras gränslandet mellan barndom och vuxenliv för huvudkaraktärerna?
- Hur gestaltas huvudkaraktärernas frigörelse från föräldrar och andra vuxna samt frigörelsen till ett liv som vuxen?

4.1 Mellan barndom och vuxenliv

En tonåring är inte längre barn, men inte heller vuxen ännu. Istället befinner sig denne mitt emellan barndom och vuxenliv. Följande avsnitt ger exempel på hur den här mellanperioden har gestaltats i de tre romanerna.

4.1.1 Resultat, analys och diskussion

Goldinger tar upp hur tonåringens osäkerhet på sin egen identitet kan ta sig olika uttryck.⁵¹ När Amanda i *PHMA* börjar gymnasiet får hon i uppgift att formulera ett brev till sig själv. Hon frågar sig då: "hur ska man kunna skriva till någon man inte känner?" (*PHMA*, s. 9). Åren till och med grundskolans avslutande har alltså inte räckt för Amanda för att hon ska kunna slå fast vem hon är. Holden i *RIN* är kluven kring om han är barn, ungdom eller vuxen. Han håller delvis med när andra menar att han uppför sig som om han vore tolv, och tillsammans med kommentaren "nu är jag sjutton, fast ibland känner jag mig fortfarande som tretton" (*RIN*, s. 12) avslöjar Holden att hans egentliga ålder ofta varken stämmer överens med hans egen känsla eller ett lämpligt beteende i andras ögon för just den åldersgruppen. Holden menar att han till och med kan "verka mycket äldre än han är [...] men det är det aldrig någon som märker" (*RIN*, s. 12). Han försöker med andra ord spela rollen som

---

⁵¹ Goldinger, s. 104f.

vuxen, men spelar inte rollen tillräckligt övertygande för att han ska bli trodd. Rikes osäkerhet på sin identitet i *ETFA* rör mest hennes framtid, om att få insikt om vad hon ska göra i livet som vuxen. En förklaring till detta kan vara att hon är något äldre än både Holden och Amanda – i slutet av *PHMA* är dock Amanda ikapp åldersmässigt – och att hennes problem med identiteten därmed får en annan karaktär än för de andra huvudpersonerna.

Amanda berättar återkommande i boken om svåra upplevelser under uppväxten som hon bär med sig. Hon beskriver resultatet av de här händelserna som "hål" (*PHMA*, t.ex. s. 10,16,22,29,37,51) inom henne. Amanda söker nya bekantskaper i Danny Demon och Marie, eftersom de "vet inget om mina hål" (*PHMA*, s. 50). Vidare nämner hon att "det är nu man har chansen att bli av med sina bränmärken från grundskolan" (*PHMA*, s. 9). Att börja gymnasiet innebär alltså en chans för Amanda att frigöra sig från det som varit en del av hennes barndomstid. Genom att lära känna nya vänner som inte känner till hennes historia, hoppas Amanda nu kunna läka de sår hon fått med sig från uppväxten.

Erikson menar att element från barndomen kan vara svåra att applicera på vuxenlivet.⁵² Rike har i sin ägo och använder en filt som för henne är nära kopplad till barndomen: "Som barn älskade jag den, men nu känns den lite pinsam" (*ETFA*, s. 35). Sådant som tillhör barndomen utgör ett problem för Rike när hon ska överföra det till livet som vuxen. I det här fallet blir Rikes egen reaktion att hon känner sig besvärad, medan de andra, så långt boken avslöjar det, inte lägger märke till hennes filt över huvud taget. Det finns därmed inga uttalade ifrågasättanden på filtens existensberättigande som når Rike här.

En del ungdomar väljer att skilja sig från mängden genom att anta en ny stil eller ett annat beteende i jakten på en egen identitet, menar Goldinger.⁵³ Amanda är ett sådant exempel och prövar sig fram till en ny stil via hårfärgning, sminkning, lånade kläder, och ny musikstil. Josefin, som varit Amandas bästa vän under barndomen, kommenterar till och med vid ett tillfälle: "Ingår det i din nya stil att komma för sent eller?" (*PHMA*, s. 52). Josefin som varit en del av Amandas uppväxt ser en

---

⁵² Erikson, s. 110f.

⁵³ Goldinger, s. 104f.

förändring från tidigare ifråga om stil. Amanda väljer, i osäkerheten på sin identitet, att urskilja sig från mängden genom att skapa något nytt, inte att försöka likna alla andra runt henne. Visserligen påverkas hon mycket av Kim och hennes stil, men då hon senare under gymnasietiden även ifrågasätter Kim vid några tillfällen visar det viss självständighet även på det området (*PHMA*, s. 185,231).

I formandet av en identitet och synen på sitt eget utseende tänker Amanda: "Såna som jag och Eddie skulle inte vara nånting utan våra punkattribution" (*PHMA*, s. 101). Här är det stilen som utgör identiteten, alltså inte Amanda som person utan dessa kännetecken.

Att vara mellan barndom och vuxenvärld kan enligt Erling & Hwang innebära att framhäva att man inte tillhör någon av kategorierna, utan är något annat.⁵⁴ Rike anser sig vara en kvinna när hon är med Noah, men i övrigt vara ett barn: "Tillsammans med honom var jag en annan. Då var jag en kvinna. Då var vi inte längre två barn som satt och såg på varandra tvärs över en lägereld. En kvinna och en man. Rike och Noah." (*ETFA*, s. 35). Det är intressant att fundera kring om det är så att människor har sin identitet i vilka de umgås med, och därmed intar en ny roll beroende på vem de möter. Det vuxna livet kan alltså framkallas i umgänget med vissa människor, innan individen ifråga är vuxen på egen hand.

Erling & Hwangs tes om att ungdomar inte vill efterlikna det som anses vuxet i samhället⁵⁵ – i det här fallet viljan till framförhållning – finner exempelvis stöd i Amandas inställning till framtiden och det faktum att hon inte sökt någon utbildning: "Men det är imorgons huvudvärk. Ikväll är det fest!" (*PHMA*, s. 263). Hon försöker leva i nuet och skjuta undan tankar om livet efter gymnasiet. När läraren Eva-Britt frågar henne om vad hon ska göra till hösten ursäktar hon sig till och med och går därifrån (*PHMA*, s. 281). Samma ambition att inte eftersträva det vuxna, återfinns i *RIN*. När Holden frågar ut sin gamla studiekamrat Luce om dennes sexliv får han två gånger frågan om när han planerar att bli vuxen, den andra gången med mer eftertryck (*RIN*, s. 139,140). Holden verkar inte eftersträva denna "vuxenhet" eftersom han inte upphör med sina sexanspelningar och provocerande frågor.

---

⁵⁴ Erling & Hwang, s. 38.

⁵⁵ *ibid*, s. 38.

Men det finns en paradox kring ungdomars inställning till vuxna företeelser. Det är ett intressant fenomen att ungdomar ibland försöker verka äldre än de är för att få tillgång till vissa aspekter av vuxenvärlden. Att Amanda ännu inte anses vara vuxen kan skönjas i hennes erfarenheter av uteliv. Flera gånger blir hon ifrågasatt vid inträde till nattklubbar med motiveringar som har med hennes ålder att göra: "Kom tillbaka när du blivit torr bakom öronen" (*PHMA*, s. 111), respektive "Du ser inte ut som tjuugoåttå" (*PHMA*, s. 181). Liknande exempel finns i *RIN* där Holden ljuger om sin ålder för hotellvakten och den callgirl som besöker Holden i hans hotellrum, samt när han försöker beställa whisky men nekas (*RIN*, s. 89,92,69f).

Att vara på väg från barndom till vuxenlivet innebär, enligt Erikson⁵⁶, ofta stundande ökade krav på individen och behov av planering och framförhållning; något som kan upplevas besvärande. Noah frågar Rike en del kring hennes planer för framtiden och om hennes ansökan till filmskolan. Responsen blir: "(undviker frågan) Är du också hungrig?" (*ETFA*, s. 117). Rike väljer följaktligen att inte svara på Noahs fråga, utan istället försöka byta ämne.

Rikes längtan efter frihet och frigörelse från skolan präglar inledningsvis hennes iver att komma iväg på resan. Hon är i en process till att bli vuxen och bokens avslutande meningar berättar en del om den lärdom hon har dragit under resans gång: "Livet går vidare. Vi reser oss. Och fortsätter. Och förr eller senare kommer vi att veta åt vilket håll vi ska gå" (*ETFA*, s. 139). Rike verkar viss om att framtiden kommer att bli positiv, att hon kommer att finna en riktning för sitt liv. Hon har förändrat sin framtidstro under resans gång, lämnat det begränsade livet som barn, och kan nu med tillförsikt se framåt.

4.1.2 Sammanfattning

Gränslandet mellan barndom och vuxenliv för Holden, Rike och Amanda skildras på olika sätt i de tre romanerna. Osäkerhet kring sin egen identitet präglar emellertid samtliga huvudkaraktärers tankevärld: i Holdens fall ifråga om hans ålder, i Amandas fall beträffande att hon inte känner sig själv, i Rikes fall med tanke på framtida yrkesval. Saker som tillhört barndomen är pinsamma för Rike, medan Amanda

---

⁵⁶ Erikson, s. 110f.

distanserar sig från densamma genom att anta en ny stil. För henne är stilen nära förknippad med den identitet som hon är i färd att utveckla. När sedan Amanda, Rike och Holden reagerar mot det som anses vuxet i samhället tar det sig olika uttryck. Amanda och Rike försöker båda två leva i nuet och förtränga tankar om framtida studier och yrkesval, medan Holden fortsätter med sina sexanspelningar trots att det hindrar andra att kategorisera honom som vuxen. Rike förändras dock under resans gång, och hennes tillförsikt inför vuxenlivet genomgår en stor förändring från det första kapitlet till det sista (mer om det i 4.4.1). Men att vara i gränslandet mellan barndom och vuxenliv kan också innebära en resultatlös strävan efter att få tillgång till vissa delar av vuxenlivet: för Amanda att komma in på nattklubb, och för Holden att kunna beställa alkoholhaltiga drycker. Det motsägelsefulla här består i att samtidigt som karaktärerna inte vill bli förknippade med vuxenvärlden försöker de ändå ge sken av att ha uppnått en högre ålder för att därmed få tillträde till de vuxnas särskilda förmåner.

Den enkla figuren nedan hjälper oss förstå hur huvudkaraktärerna under tonårstiden har förbindelser såväl bakåt till barndomen som framåt till vuxenlivet, men befinner sig för tillfället mittemellan:

Figur 1. Tonåringens position mellan barndom och vuxenliv.

4.2 Frigörelse från föräldrar

Frigörelsen från sina föräldrar är en naturlig process i tonåringens utveckling, och den fasen finns beskriven också i de aktuella ungdomsromanerna.

4.2.1 Resultat, analys och diskussion

Bjerrum Nielsen & Rudberg menar att kritiserande av föräldrar är en nödvändig del av processen att utmana de element som tillhör barndomen och som levt kvar i tonåringen.⁵⁷ Holden beskriver t.ex. sin mor som "fruktansvärt nervös av sig" (*RIN*, s. 152), blir inte förvånad när hon köper fel sorts skridskor till honom (*RIN*, s. 53), och ser henne framför sig när hon ställer "en miljon befängda frågor till försäljaren" (*RIN*, s. 52). Det existerar dock vissa svårigheter till att förlita sig på Holdens omdöme, eftersom han ofta i boken överdriver i sina ställningstaganden. Att försäljaren fick en miljon frågor måste antas vara orimligt och därmed, menar jag, riskerar även Holdens trovärdighet i övrigt att minska. Det som i alla fall går att fastslå är att Holden på olika sätt kritiserar sina föräldrar, och då särskilt sin mor.

Amanda i *PHMA* kritiserar sina föräldrar vid flertalet tillfällen, exempelvis när hennes pappa går in i hennes rum utan att knacka, när hennes mamma putsar upp Amandas kängor som Amanda *vill* ska se slitna ut, och då Amanda erbjuds av mamman att prova kläder vars stil hon inte uppskattar. Samtliga exempel vittnar om en föräldrageneration som agerar utifrån vad som tidigare förmodligen varit självklart (att t.ex. få komma in i sin dotters rum) och saker som *de* haft ansvaret för (skötsel och utseende på barnets kläder och skor). Rikes kritik mot sina föräldrar begränsas till att antydans i diskussionen med Noah kring alkoholförbrukning. Hon irriterar sig på att Noah tar på sig en roll som hennes pappa i vanliga fall har (*ETFA*, s. 53). Det kan emellertid även innebära att det mer är en kritik mot Noahs självutnämnda förmynderi än ett fördömande av sin pappas förmaningar mot dotterns alkoholkonsumtion.

Angående Eriksons utsaga om tonåringens önskan att chockera sina föräldrar utseendemässigt⁵⁸, finns det spår av detta i *PHMA*. Amandas färgning av håret får hennes föräldrar att starkt reagera: "Du ser ut som djävulen själv" från pappan motsägs inte av Amanda, medan mammans "inte är det vackert, Amanda", väcker ilska hos henne (*PHMA*, s. 14). Såväl mamman som pappan faller även negativa kommentarer om Amandas sminkning och vid ett tillfälle reagerar pappan genom att kalla Amanda för "slampa" (*PHMA*, s. 141). Trots detta finner jag inte några belägg för att Amanda skulle ha ångrat sig och korrigerat sitt utseende efter föräldrarnas

---

⁵⁷ Bjerrum Nielsen & Rudberg, s. 246.

⁵⁸ Erikson, s. 24.

kommentarer. Holden i *RIN* och Rike i *ETFA* är inte utseendemässigt beskrivna av sina föräldrar, utan deras förmåga att kraftigt uppröra sina föräldrar kan istället ligga i det faktum att Holden blivit relegerad och att Rike stjälar en minibuss i sin strävan efter att komma bort.

Erwins tanke kring frigörelse i form av att tillbringa tid borta från sina föräldrar finns det avtryck av i samtliga tre romaner.⁵⁹ Amanda i *PHMA* bor på hösten under sista året på gymnasiet hos pojkvännen Jonte och är sällan hemma. Det uttrycks på ett ställe att "Pappa är ledsen för att vi inte vill komma på middag" (*PHMA*, s. 240). Formuleringen avslöjar att det för Amanda (och Jonte) handlar om ett viljebeslut, att de helt enkelt inte *vill* besöka Amandas föräldrar. I *RIN* vill inte Holden bege sig hem till sina föräldrar av andra skäl. Han är rädd för deras reaktion på hans relegering från skolan och fruktar mötet med dem, framför allt med pappan. Holdens lillasyster Phoebes yttrande bör inte heller ha lugnat honom i hans tankar kring en eventuell hemresa; hon upprepar nämligen: "Pappa kommer att *mörda* dig" på tre ställen i boken (*RIN*, s. 158,164,165). I *ETFA* lämnar Rike hemmet och gymnasietiden bakom sig med den enda målsättningen att komma bort och få uppleva frihet. Dock väntar en gemensam semester med föräldrarna vid hemkomsten, något som Rike inte kommenterar över huvud taget (*ETFA*, s. 19). Hennes behov av frigörelse innebär alltså inte – om tystnaden tillåts tolkas så – att ett umgänge med föräldrarna är något otänkbart eller särskilt upprörande.

Erwin menar att föräldrarna också kan utgöra ett stöd under tonårstiden och långt ifrån alla revolterar på ett omvälvande sätt.⁶⁰ Amanda påverkas visserligen mycket av Kims ideal i sin frigörelse från sina föräldrar, men hennes övervägande positiva inställning till sina föräldrar gör sig ändå gällande genom boken. När t.ex. Marie uttrycker att hennes föräldrar "kommer att brinna i helvetet" (*PHMA*, s. 40), blir det något som Amanda funderar mycket över, och hon vill dela någons tankar om "varför man vill låta sina föräldrar brinna i helvetet" (*PHMA*, s. 43). Amandas reaktion antyder att hon själv aldrig har känt eller tänkt så om sina egna föräldrar, eftersom hon ifrågasätter vad en sådan känsla kan komma från. Hon har med andra ord inget liknande, eget exempel att knyta an till.

---

⁵⁹ Erwin, s. 72f.

⁶⁰ *ibid*, s. 72f.

Holden däremot revolterar kraftigare mot flertalet delar av den vuxna världen inklusive sina föräldrar, medan Rike inte uttryckligen riktar sig mot sina föräldrar i sin frigörelse; de nämns endast på ett par ställen i boken, och då inte i särskilt negativa formuleringar (se exempelvis *ETFA*, s. 19,20,21,53,102). För att återgå till Holden så beskriver han sina föräldrar som "hyggliga [...] men de är så förbannat snarstuckna" (*RIN*, s. 5). Att föräldrarna, och då särskilt pappan, blir upprörda av hans uppförande på de olika skolorna, verkar inte förändra Holdens beteende eftersom relegeringarna fortsätter. Det potentiella stödet från föräldrarna har uppenbarligen ingen effekt på Holden eftersom han har följande inställning: "Det var bara det att jag inte hade någon lust att skärpa mig" (*RIN*, s. 179). Holden *vill* revoltera och de vuxnas åsikter om detta påverkar honom inte tillräckligt för att han ska ändra sig.

Rich Harris tes – jämnåriga påverkar individen väsentligt mer än föräldrarna⁶¹ – gestaltas i relationen mellan Amanda och Kim i *PHMA*. Den sistnämnda är visserligen inte jämnårig med Amanda, det skiljer cirka fyra år, men har stor inverkan på såväl Amandas beteende som hennes framväxande värderingar. Hon får Amanda att testa nya saker, och anmärker på att det är andra som styr Amandas val: "Pappa tyckte och Erika ville. Vad vill du själv?" (*PHMA*, s. 27). Kim är enligt Amanda hennes "biljett till coolheten" (*PHMA*, s. 47) och hon försvarar Kim när Amandas föräldrar tror sig veta vad som är rätt väg för denne. Hon pratar också med dem om hur Kim ska "ut och se världen" (*PHMA*, s. 15), i motsats till att studera som Amandas pappa tycker är viktigare för sin dotter.

Eftersom huvudpersonen i *ETFA*, Rike, inte refererar särskilt mycket till sina föräldrar i boken, försvårar det granskningen av i vilken grad Rikes jämnåriga påverkar henne i högre utsträckning än hennes föräldrar. Det som dock går att utläsa är reaktionen från Rike – i tidigare nämnt citat – när Noah förmanar henne att inte dricka i den grad som hon gör. Rike går till motangrepp med: "Du är inte min pappa!" och menar att Noah inte har någon rätt att förmana henne på det sättet (*ETFA*, s. 53). Med andra ord skulle Rike kunna acceptera att en pappa har dessa åsikter och att *han* förmanar sin dotter, men inte att en jämnårig som Noah gör detta.

---

⁶¹ Erling & Hwang, s. 22f.

Holdens studiekamrat Stradlater, som enligt nedanstående uttalande verkar följa de regler som finns på skolan, tycks i det hänseendet inte påverka Holden nämnvärt: ”Du måste alltid göra allting precis tvärtom.’ Han såg på mig. ’Inte undra på att det går åt helvete för dig’, sa han. ’Du gör fan ta mig inte en enda sak som man ska” (RIN, s. 43).

Holdens föräldrars åsikter om vad som är viktigt i livet åstadkommer inte heller att Holden lyckas hålla sig kvar på de olika skolorna. Han vet om sin pappas oro för honom (RIN, s. 176), men det förändrar inte hans beteende i det avseendet.

4.2.2 Sammanfattning

Huvudkaraktärernas frigörelse från föräldrar gestaltas bland annat genom kritiken mot dem. Holden beskriver sin mor i nedsättande termer, Amanda vänder sig mot sina föräldrars ageranden, medan Rike inte är lika uttalat negativ mot sina. Frigörelsen kan även ta sig uttrycket att tonåringen chockerar sina föräldrar och exempel på det skulle kunna vara Rikes stöld av broderns minibuss, Holdens relegering från ytterligare en skola, och Amandas utseendemässiga förvandling. En annan aspekt är tillbringandet av tid iväg från föräldrarna. Rike beger sig ut på resa för att få uppleva frihet, Holden vandrar runt i New York i rädsla för vad föräldrarna ska säga, och Amanda väljer att tidvis stanna hos Jonte istället för att besöka föräldrarna. Rike och Amandas revolt är någorlunda mild i jämförelse med Holdens. Visserligen beskriver han sina föräldrar som hyggliga, men det innebär inte att han ville skärpa sig. Inte heller jämnåriga utgör särskilt stor påverkan på Holden i jämförelse med föräldrarnas inflytande, något som även gäller för Rike. Amanda är undantaget då hon till stor del influeras av Kims åsikter och värderingar.

4.3 Frigörelse från andra vuxna

Förutom sina egna föräldrar har huvudkaraktärerna även andra vuxna i sin närhet eller möter vuxna i olika sammanhang under handlingens gång. Hur tonåringen handlar i aspekter av frigörelse emot dessa är föremål för texten nedan.

4.3.1 Resultat, analys och diskussion

Darling et al.:s tes att tonåringar inte tillbringar särskilt mycket av sin fritid med sina föräldrar, och därmed inte heller deras vänner⁶², stämmer väl överens med vad som går att utläsa av skildringen av huvudkaraktärerna. Holden bor – innan han ännu en gång blir relegerad – på internatskola och träffar därmed inte sina föräldrar på fritiden. Rike befinner sig inte i hemmiljön särskilt mycket när handlingen utspelar sig, eftersom hon tidigt i boken beger sig ut på en resa. Huruvida hon tidigare tillbringat mycket tid med föräldrarna när hon bott hemma avslöjar inte texten. Amanda vistas emellertid en hel del hemma under de första åren på gymnasiet, men den enda vännen till hennes föräldrar som hon träffar nämnvärt är Gunilla, i egenskap av granne och Kims mamma.

Enligt Darling et al. finns det vuxna som har rollen *mellan* föräldrar och vänner till tonåringen. Dessa straffar inte tonåringarnas uppförande, utan tillåter istället de unga att uttrycka vad de tror och tänker.⁶³ Exempel på sådana skulle kunna vara Kims mamma Gunilla i *PHMA*, Noahs farmor Tilly i *ETFA*, och Holdens tidigare lärare, Mr Antolini, i *RIN*. Gunilla berömmar Amandas nya stil och menar att den gör att hon ser äldre ut, och hjälper Amandas pappa förstå att hans dotters beteende är helt normalt för den åldern. Amanda beskriver inte ens Gunilla i negativa termer då denna kritiserar hennes förebild, Kim. Rike har inledningsvis många fördomar och generaliserar mycket kring gamla människor. Om hur de är och vad de pratar om och hur de ser på ungdomar. I mötet med Tilly möter hon en – för henne – annorlunda gammal människa: "Hon säger inte till mig att jag är ung och dum" (*ETFA*, s. 76). Det är en vuxen som inte dömer Rike på grundval av ålder och förmodad okunskap. Men det innebär inte att Rike alltid är ärlig i sitt bemötande av Tilly, och hon säger inte sanningen när Tilly frågar om hon sovit gott (*ETFA*, s. 77). Även om hon har fattat tycke för Tilly så ljuger hon alltså för henne. Holden ringer upp Mr Antolini sent en kväll och denne tar emot honom i sitt hem. Holden tycker att han är en "mycket hygglig person" (*RIN*, s. 166), och den bästa lärare han haft. Han säger också om Mr Antolini att "det gick att ha roligt tillsammans med honom utan att man för den skull förlorade respekten för honom som lärare" (*RIN*, s. 166). Holden får berätta för Mr Antolini om sin situation på skolan och ju längre tiden går, desto fler råd och

---

⁶² Darling et al., s. 349ff.

⁶³ *ibid*, s. 356.

resonemang kring Holdens framtid kommer Mr Antolini med. Han har även blivit uppringd av Holdens pappa och diskuterat Holdens studier med denne, utan att Holden vet om det (*RIN*, s. 176f). Trots att Mr Antolini faktiskt är en vuxen som låter Holden komma till tals och försöker förstå honom, lyckas inte heller han med det sistnämnda. Han anar att Holden är inne i en kris, men längre än så kommer han inte. Istället flyr Holden lägenheten efter att ha upplevt att Mr Antolini "suttit och kladdat på mig" (*RIN*, s. 184). Visserligen har Holden en kritisk inställning till vuxenvärlden redan innan den här händelsen, men det går inte att avstå från att spekulera i hur Mr Antolinis ofredande påverkar hans syn på de vuxna i fortsättningen. Den tidigare läraren var ändå en av få vuxna som Holden hade en positiv bild av, och efter att ha blivit antastad av någon som han hade förtroende för, är det rimligt att tänka sig att han ifrågasätter vem i omgivningen det egentligen går att lita på. Men det ska tilläggas att Holden dagen efter besöket hos Mr Antolini funderar på om han överdrivit sin reaktion och kanske feltolkat dennes klapp på hans huvud (*RIN*, s. 184f). Sedan nämner han inte Mr Antolini mer i boken.

Ziehe menar att företeelser som de vuxna tidigare haft ensamrätt på alltmer närmat sig tonåringens verklighet, ett exempel är sexualiteten. Med insikter i sådana ämnen ur vuxenlivet kan nu den unge kritisera aspekter av dem.⁶⁴ Samtliga huvudkaraktärer prövar sig fram – med olika framgång – på sexualitetens område. Holden anspelar på sex flertalet gånger i boken, både i samtal med andra karaktärer och i hans tankar som läsaren kan följa, men när han väl hamnar på ett hotellrum med en callgirl blir han nervös och avbryter det hela med argumentet att han blivit opererad. Rike ifrågasätter den exponering som sex har i olika sammanhang kontra hennes första upplevelse av detsamma: "Jag börjar tänka att det kanske inte finns nån som förstår (sex), för annars skulle det väl inte pratas så mycket om det" (*ETFA*, s. 131). Rike har nu fått uppleva sex i praktiken och verkar förvånad över att det inte var mer än så och upprepar flera gånger: "Det är alltså så här det är" (*ETFA*, s. 131). Hennes kritik består följaktligen i att den tidigare fantasin runt och all uppståndelse kring sex inte motsvarade verkligheten, åtminstone inte så långt i hennes liv. Amanda testade medvetet olika sexuella aktiviteter, även om de vuxna i hennes närhet benämner dessa som övergrepp: "Jag sa ja, för att jag ville ha erfarenheten. Vad som hände på

---

⁶⁴ Ziehe, s. 39f.

Pinnen, skoltoaletten och Hultsfred är delar av min historia" (*PHMA*, s. 290). Här krockar de vuxnas utomstående syn med tonåringens medvetna testande av olika saker. Det som de vuxna kallar övergrepp handlar alltså för Amanda om något annat. Frågan rör sig till slut om vem som behöver omdefiniera situationen, de vuxna eller Amanda? Det går även att fundera kring om parterna *måste* uppnå konsensus. I jakten på nya erfarenheter och i sin strävan efter frigörelse har ju Amanda accepterat att bli behandlad på ett sätt som för vuxenvärlden är kränkande och förnedrande.

Enligt Ziehe kan tonåringen avslöja de vuxnas brister och misslyckanden på ett annat sätt än i tidigare ålder.⁶⁵ Holden är kritisk mot många vuxna och få i den kategorin kommer undan hans negativa omdömen. Han menar att "folk litar aldrig på vad man säger" (*RIN* s. 38) och han namnger t.ex. vuxna som han har svårt att tänka sig skulle skänka pengar till välgörenhet. När en tidigare studiekamrats mor har en annan syn på sitt barn än dennes kamrater uttrycker han även att "en mor är alltid mer eller mindre förvirrad" (*RIN*, s. 56). Vid flera tillfällen anser sig Holden också avslöja människors sanna jag: "Pappan hade en sån där duvgrå hatt som fattiglappar brukar köra med så fort de ska se skarpa ut" (*RIN*, s. 112) och "Man kunde tro att damen i fråga var full av medlidande, men jag satt bredvid henne, så jag vet att så icke var fallet" (*RIN*, s. 134). Holden försöker se igenom de vuxnas fasader och de roller som de spelar. Rike i *ETFA* är inte uttryckligen lika kritisk mot de vuxna som Holden. Men vid ett tillfälle väljer hon att distansera sig från övriga kvinnor genom att helt kort inte mena sig vara som dem (*ETFA*, s. 49). Hon väljer inte heller att ta Kurti på allvar när han hotar henne, men det beror troligen mer på grund av att de är syskon än att Rike skulle se honom som en vuxen som hon frigör sig från på det sättet. I Amandas fall rör hennes kritik mot andra vuxna i *PHMA* främst hennes mormor och läraren Eva-Britt. När det är dags för mormors födelsedagsfest funderar Amanda först på att provocera och chocka de vuxna på tillställningen genom att komma dit blodig efter att ha kört omkull med cykeln (*PHMA*, s. 133). Hon uttrycker också för alla närvarande att hon egentligen inte vill vara där, utan hellre hade varit på Danny Demons konsert i Stockholm: "Jag skulle ha följt med, om det inte vore för det här himla kalaset!" (*PHMA*, s. 135). Vid ett annat tillfälle vädjar mormor till Amandas mamma att Amanda ska stanna hemma från Hultsfredsfestivalen: "Du

---

⁶⁵ *ibid*, s. 39f.

släpper väl inte iväg henne, Anette? Hon kan bli våldtagen och rånad av knarkare, och super gör dom också" (*PHMA*, s. 215). Mormors uppmålande av skräckscenarion påverkar inte Amandas föräldrars godkännande eller Amandas iver till att åka på festivalen. Hon har uppenbarligen inte tillräckligt inflytande över vare sig Amanda eller sin dotter för att påverka deras inställning till resan.

En krock mellan vuxenperspektiv och tonåringens värld blir tydlig i läraren Eva-Britts råd till eleverna: "man måste bli kompis med sig själv" (*PHMA*, s. 87). Det är vuxenvärldens – här representerad av Eva-Britt – svar på det hela. Amanda håller inte med henne, utan tycker att "det är viktigare att ha riktiga kompisar" (*PHMA*, s. 87). Samma lärare utsätts för Amandas förakt mot slutet av gymnasietiden efter att ha uppmärksammat hennes brevskrivande:

'Sa du nåt, Amanda? Eller du kanske pratar med dig själv. Jag vet ingen som har varit så flitig med att skriva brev. Synd att du inte vill dela med dig till klassen.' Eva-Britt ler. Jag vill skära bort hennes bleka läppar, men min kniv är inte tillräckligt vass. (*PHMA*, s. 281)

Det är hårda ord som Amanda här använder om läraren. Det är en vuxen som inte har förstått de psykologiska aspekterna kring varför hon skriver breven och att de inte lämpar sig för allmän visning.

Att den vuxne fördömer tonåringens beteende är acceptabelt för denne så länge som kritiken inte kommer från de jämnåriga, menar Erikson.⁶⁶ Fenomenet exemplifieras med det återkommande refererade och citerade avsnittet i *ETFA* där Noah ifrågasätter Rikes alkoholintag, något som även vännen Kim gör angående Amandas i *PHMA*. Reaktionen från Rike blir som bekant: "'Du är inte min pappa!'" (*ETFA*, s. 53), och från Amanda: "'Du är inte min jävla mamma!'" (*PHMA*, s. 185). Responsen efter förmaningarna vittnar om att en kritik mot alkoholkonsumtionen är – som också tydliggjorts tidigare – förbehållen föräldrar och inte bör uttalas av en jämnårig eller i Kims fall, nästan jämnårig. Holden skiljer sig här från de övriga huvudkaraktärerna då hans målsättning till synes inte heller är att på något sätt försöka behaga de i samma ålder, som ju faktiskt Amanda och Rike ägnar sig åt emellanåt. Följaktligen får hans beteende kritik också från hans jämnåriga. Studiekollegan Stradlater utbrister till

---

⁶⁶ Erikson, s. 110f.

exempel – i ett redan citerat fall – när Holden skrivit en egensinnigt tolkad uppgift åt honom: ” ’Du måste alltid göra allting precis tvärtom.’ Han såg på mig. ’Inte undra på att det går åt helvete för dig’, sa han. ’Du gör fan ta mig inte en enda sak som man ska’ ” (R/N, s. 43). Holden gör uppror mot konventionerna och ”det retade honom (Stradlater) till vansinne så fort någon bröt mot reglerna” (R/N, s. 43). Stradlater ställer sig på de vuxnas sida, och Holden förtydligar sin inställning mot ett sådant beteende genom att medvetet reta denne.

4.3.2 Sammanfattning

Huvudkaraktärerna frigör sig inte bara från sina föräldrar, utan också från andra vuxna som de möter. Varken Amanda, Rike eller Holden tillbringar någon nämnvärd tid med vänner till föräldrarna, utan det är istället andra vuxna som korsar deras väg. Det finns vuxna som får rollen *mellan* föräldrarna och tonåringens vänner; dessa är ofta mer tillåtande och har inte heller möjlighet att straffa den unges beteende. Var och en av huvudkaraktärerna har en sådan relation: Amanda till Kims mamma Gunilla, Rike till Noahs farmor Tilly, och Holden till sin tidigare lärare, Mr Antolini. Samtliga dessa vuxna får mycket lovord av tonåringen, även om både Tilly – och framför allt Mr Antolini – vid tillfälle också får utstå ett visst mått av kritik. Det uppstår även situationer i romanerna där tonåringen får insyn i områden av vuxenlivet som de nu kan ifrågasätta eller omvärdera utifrån egna erfarenheter. Rike reflekterar t.ex. kring den romantiserande exponeringen av sex, Holden blir nervös och ljuger sig ur ett besök från en callgirl, medan Amanda medvetet prövar sig fram på sexualitetens område, och får erfarenheter som vuxenvärlden beskriver som övergrepp. Tonåringen utvecklar också under den här fasen sin förmåga att avslöja de vuxnas brister; här anser sig Holden vara en expert. Han menar sig kunna genomskåda andra människor och se mer än bara deras fasader. Rike däremot uttrycker endast ett par gånger kritik mot andra vuxna, men dessa exempel är långsökta och inte helt övertygande. Amanda får ta emot synpunkter på sina beslut från såväl hennes mormor som läraren Eva-Britt. Det resulterar likväl i att mormodern har för lite inflytande över Amanda för att hindra hennes planer, och att Eva-Britt fördöms kraftigt för sin kommentar kring Amandas brevskrivande. Slutligen kan det konstateras att kritik från jämnåriga inte accepteras av två av tre huvudkaraktärer. Rike och Amanda tar strid mot Noah respektive Kim när de försöker spela rollen som

deras föräldrar, något som inte uppskattas. De jämnårigas kritik mot Holden är däremot inget som verkar spela någon roll för honom; istället fortsätter han att bete sig på samma sätt, trots att det retar dem.

4.4 Frigörelse till vuxenlivet

Huvudkaraktärerna är i en period i livet där olika element ingår som strävar mot vuxenlivet. Resonemanget utgår från aspekter i böckerna där framtiden som vuxen berörs.

4.4.1 Resultat, analys och diskussion

Att få prova på situationer och roller som är nya för tonåringen är en del av den pågående processen till att bli vuxen, enligt Wrangsjö.⁶⁷ Samtidigt är ett uppmuntrande klimat fördelaktigt i kontrast till ett klandrande sådant, om målet är att tonåringen ska utveckla en positiv identitet. Efter att ha druckit sig redlös en kväll tvingas föräldrarna hämta Amanda mitt i natten. De tar hand om henne, och hon får sova i deras dubbelsäng. Pappan håller om Amanda samtidigt som han förmanar henne att aldrig ställa ifrån sig drinken på ett obevakat ställe (*PHMA*, s. 264f). Den vuxne markerar med andra ord övertrampet, men visar på samma gång omtanke mot sitt barn. Holden *vet* att hans föräldrars reaktion kommer att bli negativ när de får reda på relegeringen och undviker därför kontakt med dem (*RIN*, s. 67,69). Hur deras möte till slut utvecklar sig får läsaren aldrig svar på. Holden tar istället egna initiativ till att få nya erfarenheter av vuxenlivet, men uppmuntrande tillrop lyser med sin frånvaro. Mr Antolini vänder sig till Holden med orden: "Jag har en känsla av att du är inne i någon sorts kris. Men vad för sorts kris, det vet jag uppriktigt sagt inte" (*RIN*, s. 177). Inte ens läraren, med förmodat mycket erfarenhet av elever i tonårstiden, förstår Holdens agerande och resonemang, än mindre uppmuntrar det. De beslut som Holden fattat bemöts med kritik och oförståelse. Rike i sin tur blir förvånad över Tillys bemötande av henne: "Inga goda råd. Inga förmaningstal" (*ETFA*, s. 76). Hon beskriver det alltså som en annorlunda situation när en vuxen inte förmanar den unga under ett samtal om relationer, utan istället lyssnar till vad tonåringen har att säga.

---

⁶⁷ Wrangsjö, s. 56ff.

I formandet av en vuxen identitet betonar Frisé & Hwang vikten av inre bilder hos tonåringen där denne ser sig alltmer i vuxna miljöer med ett vuxet beteende och utförande aktiviteter förknippade med vuxenvärlden.⁶⁸ Amanda uttrycker en längtan efter den dagen då hon får läsa vad hon vill, och inte efter vad en lärare bestämmer åt henne (*PHMA*, s. 141). En liknande tanke har Rike som själv vill kunna fatta beslut kring om, och i så fall vad, hon ska studera i framtiden (*ETFA*, s. 15). De inre bilderna innebär här en framtid där friheten över att göra egna, intressestyrda val väntar.

Holden skapar sig visserligen en del inre bilder av livet som vuxen och tillbringar framför allt tid i vuxna miljöer, men hans ansträngningar till att erfara några av vuxenlivets områden slutar flertalet gånger i olika former av bakslag: upplevelsen med en callgirl slutar i en misshandel av dennes hallick; nekandet till beställningen av alkohol leder till att Holden retas för att bara dricka Coca-Cola, samt dansen på nattklubben med de tre likgiltiga damerna, vittnar alla om detta. I Rikes kommentar till Sissi att hon är "gammal nog att lösa sina egna problem" (*ETFA*, s. 54) verkar hon inse att åldern medför ansvar och redskap att lösa olika problem med. I och med att Rike och Sissi är lika gamla innebär det följaktligen att ett sådant förhållningssätt gäller även Rike.

Heith menar att en fördröjning av frigörelsen till vuxenlivet kan bero på såväl arbetslöshet som förlängda studietider, eftersom sådana faktorer kan hindra tonåringen från att klara sig utan föräldrarnas ekonomiska stöd.⁶⁹ Holden gör tvärtom och försöker istället skynda på sin egen frigörelse genom att planera för en framtid på egen hand. Han har tidigare tagit del av sina föräldrars försörjning via skolgången, men beslutar sig nu för att lämna familjen:

Jag bestämde mig för att sticka hemifrån och aldrig mer börja på någon ny skola" [...] efter ett par dagar skulle jag befinna mig nånstans där det säkert var mycket soligt och vackert, jag skulle inte känna en enda människa där och kunde skaffa mig ett jobb. (*R/N*, s. 187)

Holden fattar ett beslut som innebär att han ska flytta ifrån familjen, avbryta skolgången, bege sig långt hemifrån till en plats där han kan vara anonym, samt klara sig ekonomiskt utan inblandning från föräldrarna genom att hitta ett inkomstbringande arbete. Sammanfattningsvis bidrar alla dessa målsättningar till en

---

⁶⁸ Frisé & Hwang, s. 135.

⁶⁹ Heith, s. 91f.

påskyndad frigörelse. Att Holden sedan avbryter genomförandet av den här tanken fördröjer därmed hans frigörelseprocess, åtminstone ur ovanstående aspekter.

Amandas tidigare inställning till framtida studier revideras tillfälligt när hon börjar reflektera kring sin situation om den skulle tvinga henne kvar i Nässjö. Hon valde nämligen tidigare att riva sönder ansökningsblanketten till högskolan och funderar nu över: "Tänk om jag blir fast med mina föräldrar tills de blir gamla och sjuka och jag måste ta hand om dem?" (*PHMA*, s. 265). Skräckscenariot för Amanda innebär att hon blir kvar hos föräldrarna så länge att de slutligen på grund av ålder skulle behöva hennes omhändertagande. Följden blir att hon ifrågasätter om inte högskolan skulle kunna fungera som en tillflyktsort ändå. Amanda eftersträvar inte en fördröjning av frigörelsen till vuxenlivet, och istället för att bli kvar i arbetslöshet eller någon aktivitet på orten, söker hon efter andra vägar som innebär att hon kommer iväg. Det är Kim som är stödet Amanda behöver för att skynda på sin egen frigörelse. Kim är enligt Amanda den bästa läraren under gymnasietiden (*PHMA*, s. 270), och hon är också den Amanda vänder sig till i förtvivlan via ett brev under vårterminen i år 3 med överskriften "Ansökan" (*PHMA*, s. 252f). I brevet redogör Amanda för Kims betydelse för henne med orden: "Vad menar du med att försvinna när jag behöver dig som bäst?" Hon skriver också om sina tankar inför framtiden: "Jag har ingen aning om vad jag vill bli eller vad jag vill göra". I slutet av *PHMA* formulerar dock Amanda sin vilja att uppleva någonting annat, få nya erfarenheter och leva ett liv skilt ifrån det befarade: "Marie har fixat sprit, men jag vill hellre bli berusad på nya intryck." [---] Tänk om någon kunde bjuda mig på ett helt nytt liv, istället för ännu en öl" (*PHMA*, s. 293). För Amanda är alkoholen inte lika tilltalande som att få kunskap om aspekter av livet som hon ännu inte känner till. Hon uppvisar här en ökad mognad och en vilja att närma sig vuxenvärlden på ett annat sätt än tidigare i romanen. I samband med studentfirandet får sedan Amanda ett svarsbrev från Kim med rubriken "Antagningsbesked" (*PHMA*, s. 294). Kim ser Amandas alla svåra erfarenheter och minnen, s.k. "hål", som "en ansökan till Livets Skola", och avslöjar att Amanda har blivit "antagen till kursen Praktisk Livskunskap" i London. Kim står för allt: betalar resan dit, ordnar boende och ett inkomstbringande arbete, samt organiserar sociala aktiviteter när hon anländer. Än en gång hjälper alltså Kim Amanda att ta ytterligare ett steg i sin frigörelseprocess då Amanda inte visste vad som väntade, bara faktumet att det var något för henne nytt och okänt. Insikten att hon vill "bli berusad

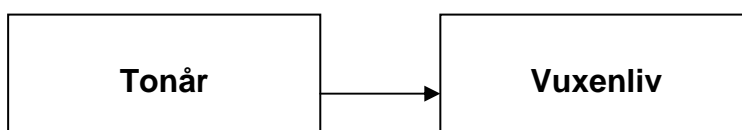
på nya intryck" (*PHMA*, s. 293) får hon i samband med att Kims brev anländer, och därmed inträffar Amandas egna steg mot frigörelse samtidigt som Kim hjälper henne ta det slutgiltiga steget.

För Rike innebär resan i sig både ett avstamp till vuxenlivet, och en fördröjning av frigörelsen. I början av resan är hon väldigt osäker på framtiden: "Vem vet när jag kommer att återse Sissi? Vem vet vad det kommer att bli av oss? Vad som kommer att hända? Som det är nu kommer det aldrig mer bli" (*ETFA*, s. 27). På väg hem från resan är hennes reflektioner i ett tidigare återgett citat annorlunda: "Livet går vidare. Vi reser oss. Och fortsätter. Och förr eller senare kommer vi att veta åt vilket håll vi ska gå" (*ETFA*, s. 139). Rike vet i nuläget inte riktningen för livet. Men hon har blivit övertygad om att hon kommer att veta det så småningom, och det ger henne tillförsikt inför framtiden.

4.4.2 Sammanfattning

Huvudkaraktärernas ansträngningar till frigörelse till ett liv som vuxen finns det drag av i samtliga tre romaner. En del av processen kan innebära att tonåringen får prova på nya situationer och inte klandras om det skulle bli fel. Detta skildras t.ex. när Amandas föräldrar tvingas hämta henne redlös efter en visit på nattklubb, och förmanar henne samtidigt som de visar sin omsorg om henne. Holdens initiativ till att själv erfara valda delar av vuxenlivet uppmuntras däremot inte av dem han möter; istället anses han vara inne i en kris. Rike å sin sida förvånas när Tilly, vuxen som hon är, avstår från att ge goda råd och förmana henne när de samtalar. Att se sig själv i vuxna miljöer utförandes vuxenaktiviteter är en delfaktor i formandet av en vuxen identitet. Både Amanda och Rike uttrycker t.ex. en längtan till en ökad rätt till självbestämmande i framtiden, och särskilt Amanda talar om erfarenheter av nya intryck som en tydlig målsättning. Holdens försök att föra sig i vuxna miljöer slutar i fiasko, medan Rike säger sig nu vara redo att lösa sina problem på egen hand. Men frigörelsen kan även fördröjas av förlängda studier eller arbetslöshet. Det är ett fenomen som på olika sätt berör de tre huvudkaraktärerna. Rikes frigörelse visar sig delvis fördröjas eftersom hon ännu inte vet vilken riktning hennes liv ska ta när hon i slutet av boken återvänder hem från resan. Amanda får stöd från Kim till att lämna hemmet, och det är egentligen bara precis innan Kims brev anländer som Amanda

inser vad hon vill med livet . I övrigt är det den något äldre vännen som påskyndar Amandas frigörelse mer än huvudkaraktären själv. Med andra ord är Amanda precis på randen till att frigöra sig till vuxenlivet. Holden driver på sin egen frigörelse till vuxenvärlden när han fattar beslutet om att lämna föräldrarnas försörjning bakom sig och flytta hemifrån, men densamma avstannar när han bestämmer sig för att återvända hem till familjen. En figur utifrån ovanstående resonemang kring frigörelsen till vuxenvärlden kan enkelt och överskådligt sammanfattas enligt följande:

Figur 2. Tonåringens frigörelse *till* vuxenliv.

4.5 Metoddiskussion

Genom att använda mig av närläsning som analysmetod har jag försökt att förmedla hur ungdomsromanerna skildrar frigörelsen hos de tonåriga huvudkaraktärerna. Målet var att genom att lyfta fram citat och referera händelser i boken presentera det helhetsintryck som böckerna gjorde på mig vid läsningen beträffande vad jag ville söka svar på. Jag har inte fördjupat mig i eventuella självbiografiska inslag, utan prövat att fokusera det texten faktiskt förmedlar. Urvalet av citat och refererade avsnitt beror naturligtvis på min egen tolkning av vad som var relevant för just min undersökning, och det får därför anses vara en möjlig felkälla ifråga om ett korrekt återgivande av textens helhet. Men än en gång: det är ett subjektivt urval som ligger bakom och det bör tas med i beräkningen vid en kritisk granskning av texten.

4.6 Konsekvenser för lärarrollen

Tonåringens frigörelse som den har skildrats i de tre ungdomsromanerna ger en bild av den här periodens påverkan på ungdomar som säkert många redan aktiva och blivande lärare känner igen. Frigörelsen gör sig gällande under skoltid, vilket innebär att lärarkåren och övrig personal på skolan med fördel bör ha insyn i hur denna kan ta sig uttryck. Om vi ser frigörelsen som något helt naturligt och inte endast som en

given källa till konflikt, menar jag att vi kan nå ännu längre än tidigare i våra relationer med eleverna. Lärare som försöker förstå och inte klandrar dem för att vara det de inte kan undvika vara – tonåringar i en frigörelseprocess – har många vinster att hämta, tror jag. Därför är kunskap inom ungdomspsykologi och specifikt tonåringens frigörelse något som samtliga mellanstadie-, högstadie- och gymnasielärare skulle ha stor nytta av. Särskilt intressant är *PHMA:s* skildring av hur tonåringen och vuxenvärlden har vitt skilda syn på skillnaden mellan övergrepp och en acceptabel behandling; något som utan tvekan skulle kunna ligga till grund för såväl klassrumsdiskussioner som viktiga samtal bland skolans personal.

De tre romanerna kan även med fördel användas i svenskämnets litteraturundervisning. Ur ett skrivtekniskt perspektiv kan *En tid för allting* studeras i kombination med filmkunskap, eftersom boken är skriven som ett filmmanus. Den inre monologen i *Räddaren i nöden* skulle kunna vara ett exempel på hur en jag-berättelse kan blanda reflektioner och dialoger på ett underhållande sätt. Slutligen kan *Punkindustriell hårdrockare med attityd* studeras utifrån dess varvade upplägg med brev, reflektioner från uppväxten och den nutida jag-berättelsen, och därmed exemplifiera att en och samma bok kan innehålla flera olika genrer. Lämpliga teman som sedan kan få bli föremål för diskussion och fördjupning utifrån de tre ungdomsromanerna kan – förutom frigörelse – förslagsvis vara kamratskap, utanförskap, identitet eller ung kärlek.

5. Sammanfattning

Genom alla tider har tonåringen provocerat den omgivande vuxenvärlden. I processen att utvecklas från barn till vuxen tvingas individen oundvikligen att ta vägen via de ofta turbulenta tonåren. Den här komplexa tiden i en människas liv innebär att tonåringen gradvis frigör sig från såväl det som tillhört barndomen, men också det som tillhör vuxenlivet. En förståelse för vad som händer under den här perioden behövs, både bland den enskildes föräldrar och bland skolans personal. För att få en bättre uppfattning kring hur en sådan frigörelse kan ta sig uttryck, har syftet med min undersökning varit att studera tonåringens frigörelse i några ungdomsromaner. Föremålen för min analys har varit *Räddaren i nöden* av J.D. Salinger från 1950-talet, samt *En tid för allting* av Tamara Bach från 2006, och *Punkindustriell hårdrockare med attityd* av Louise Halvardsson från 2007. Jag har undersökt dels hur gränslandet mellan barndom och vuxenliv skildras för romanernas huvudkaraktärer, dels hur huvudkaraktärernas frigörelse från föräldrar och andra vuxna gestaltas, och därtill även hur romanerna berör frigörelsen till ett liv som vuxen.

I undersökningens forskningsbakgrund redogör jag för teorier kring tonårstiden och dess frigörelse hämtade ur ungdomspsykologin och även ur utvecklingspsykologin i allmänhet. I avsnittet berörs även en kulturell aspekt av den här perioden. Som analysmetod har jag använt närläsning, och lyft fram citat och refererat till avsnitt i romanerna där ovanstående fokusområden kan skönjas.

Resultatet visar att livet mellan barndom och vuxenliv för huvudkaraktärerna innebär en osäkerhet på sin identitet. De reagerar även mot det som tillhör vuxenlivet i samhället. En tydlig paradox i sammanhanget är deras strävan efter tillträde till vissa vuxna världar, samtidigt som de inte vill förknippas med det som är vuxet. Frigörelsen från föräldrar och andra vuxna bygger till stor del på kritiserandet av dessa, samt de försök som huvudkaraktärerna gör till att chockera sin omgivning. Samtidigt utvecklar tonåringen en förmåga att synliggöra de vuxnas brister, och deras ökande erfarenheter av den vuxna världen ger också nya möjligheter att kritisera densamma.

Slutligen visar resultatet också att tonåringarna även i viss mån närmar sig vuxenlivet i form av nya insikter och erfarenheter, men att de ännu inte har frigjort sig helt och hållet. Alla tre fördröjer sin frigörelse genom olika handlingar som försenar utvecklingen.

Källförteckning

Adams, Gerald R. & Berzonsky Michael D. (red.) (2006) *Blackwell Handbook of Adolescence*, Malden, USA: Blackwell Publishing Ltd.

Alsaker, Françoise D. & Flammer, August (red.) (1999) *The Adolescent Experience. European and American Adolescents in the 1990s*, Mahwah, USA: Lawrence Erlbaum Associates.

Bach, Tamara (2006) *En tid för allting*, Stockholm: Berghs Förlag.

Bjerrum Nielsen, Harriet & Rudberg, Monica (1991) *Historien om pojkar och flickor. Könssocialisation i ett utvecklingspsykologiskt perspektiv*, Lund: Studentlitteratur.

Darling, Nancy & Hamilton, Stephen F. & Hames Shaver, Katherine (2006) "Relationships Outside the Family: Unrelated Adults" i Gerald R. Adams & Michael D. Berzonsky (red.), *Blackwell Handbook of Adolescence*, Malden, USA: Blackwell Publishing Ltd.

Erling, Ann & Hwang, Philip (2001) *Ungdomspsykologi*, Stockholm: Natur och kultur.

Erwin, Phil (1998) *Friendship in Childhood and Adolescence*, London: Routledge.

Fornäs, Johan & Lindberg, Ulf & Sernhede, Ove (red.) (1994) *Ungdomskultur: Identitet/motstånd*, Stockholm: Symposion Bokförlag.

Frisén, Ann & Hwang, Philip (red.) (2006) *Ungdomar och identitet*, Stockholm: Natur och kultur.

Goldinger, Barbro (1986) *Tonårstiden*, Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2003) *Utvecklingspsykologi*, Stockholm: Natur och kultur.

Hansson, Jan (2008) "Kan man fortfarande lika gärna koka soppa på de vuxna? Om mötet mellan vuxna och ungdomar i ungdomslitteraturen" i Svenskläraryrskrift 2008, *Ungdomskulturer – äger eller suger? Möjliga möten inom svenskämnet*, Stockholm: Natur och kultur.

Halvardsson, Louise (2007) *Punkindustriell hårdrockare med attityd*, Västerås: Författarhuset.

Heith, Anne (2006) *Texter – medier – kontexter. Introduktion till textanalys I svenskundervisningen på grundskolan och i gymnasiet*, Lund: Studentlitteratur.

Homburger Erikson, Erik (1968) *Ungdomens identitetskriser*, Stockholm: Natur och kultur.

Lundqvist, Ulla (1995) *Läsa, tolka, förstå*, Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Salinger, J.D. (1987) *Räddaren i nöden*, Stockholm: Bonniers.

Tenngart, Paul (2008) *Litteraturteori*, Malmö: Gleerups.

Wrangsjö, Björn (2004) *Tampas med tonåringar*, Stockholm: Natur och kultur.

Ziehe, Thomas (1986) *Ny ungdom. Om ovanliga läroprocesser*, Stockholm: Norstedts Förlag.

Ziehe, Thomas (1989) *Kulturanalyser: Ungdom, utbildning, modernitet*, Stockholm: Symposion Bokförlag.

Elektroniska källor

Arbeitskreis für Jugendliteratur e.V. [www]. Hämtat från
<http://www.djlp.jugendliteratur.org/archiv_datenbanksuche-26.html> 17 maj 2010.

Berghs Förlag [www]. "Tamara Bach". Hämtat från
<<http://www.berghsforslag.se/index.php?p=up&id=Tamara@Bach>> 17 maj 2010.

BRIS [www]. "Enkätundersökning i samarbete med MSN", 2007. Hämtat från
<<http://www.bris.se/upload/Articles/Webbenk.pdf>> 3 maj 2010.

Dagens Nyheter [www]. Malin Nordgren, "Föräldrars inflytande överdrivs". Hämtat från
<<http://www.dn.se/insidan/foraldrars-inflytande-overdrivs-1.240671>> 3 maj 2010.

Dagens Nyheter [www]. TT/DN.se, "J.D. Salinger avliden". Hämtat från
<<http://www.dn.se/kultur-noje/nyheter/j-d-salinger-avliden-1.1035414>> 17 maj 2010.

Halvardsson, Louise [www]. "Böcker". Hämtat från <<http://louisehalvardsson.com>> 17 maj 2010.

Nationalencyklopedin [www]. Sökord: "frigörelse". Hämtat från
<<http://www.ne.se/sve/frigorelse>> 3 maj 2010

Bilaga

RE: Hej! Jag ska skriva en c-uppsats kring ungdomar/tonåringars revolter/frigörelser mot vuxenvärlden och skulle tacksam ta emot lästips från er. Jag har tänkt använda mig av tre ungdomsromaner varav en nog blir "Räddaren i nöden" av Salinger. Framför all...

From: **Frågabiblioteket**
(autonotify@altarama.com)
Sent: Thursday, April 15, 2010 7:02:17 PM
[no data entered]
To: (carljohan.andersson.1982@gmail.com)

Här kommer svaret på din fråga till:

Hej

Det är inte så lätt att hitta böcker om revolterande ungdomar men jag har några förslag; Du nämde Salinger och jag skulle vilja förslå Jack Kerouacs På drift som också är en klassiker i sammanhanget.

några nyare böcker
Louise Halvardsson: Punkindustriell hårdrockare med attityd (utg. 2007)
Tamara Bach: En tid för allting (utg. 2006)

Hoppas att du kan använda mina tips
Annica Häggström Rudsten, Arkenbiblioteket

Klicka på länken nedan om du behöver kontakta oss för mer information.

http://www.eref.se/sef-lanecentraler/vrleb_question_patron.asp?submit_event=onPatronView&virtual_desk_id=43&question_id=118868

Past Messages

From: [no data entered]
To: Email Reference System
Sent: 4/14/2010 12:08:54 PM

Hej! Jag ska skriva en c-uppsats kring ungdomar/tonåringars revolter/frigörelser mot vuxenvärlden och skulle tacksam ta emot lästips från er. Jag har tänkt använda mig av tre ungdomsromaner varav

en nog blir "Räddaren i nöden" av Salinger. Framför allt skulle jag vilja läsa nytgivna böcker på temat som ni tror många ungdomar skulle tycka om att läsa. Kan ni hjälpa mig? :) /Carl-Johan